

PWYLLGOR	Cyd-bwyllgor Ymgynghorol AHNE Llŷn
DYDDIAD	Tachwedd 20fed 2018
TEITL	Adolygiad o'r Tirweddau Dynodedig
PWRPAS	Diweddarau Aelodau
ADRODDIAD GAN	Swyddog AHNE Llŷn
GWEITHREDIAD	Dim

1.0 CYFLWYNIAD

- 1.1 Mae'r adroddiad hwn yn cynnwys gwybodaeth bellach am y sefyllfa genedlaethol mewn perthynas â'r adolygiad o Barciau Cenedlaethol ac Ardaloedd o Harddwch Naturiol Eithriadol yng Nghymru.

2.0 TIRWEDDAU CENEDLAETHOL: GWIREDDU EU POTENSIAL

- 2.1 Rai blynyddoedd yn ôl fe gomisiynodd Llywodraeth Cymru adolygiad o'r tirweddau dynodedig. Penodwyd Panel dan gadeiryddiaeth yr Athro Terry Marsden i wneud y gwaith. Roedd yn adroddiad terfynol - "Tirweddau Cenedlaethol – Gwireddu eu Potensial" yn cynnwys dadansoddiad manwl o'r sefyllfa bresennol, y cyfleon a'r cyfyngiadau. Roedd hefyd yn cynnwys argymhellion ar gyfer gweithredu yn ymwneud ag egwyddorion, pwrpasau, gweledigaeth, llywodraethu, rheoli, perthynas â mudiadau eraill, cynllunio, cynrychiolaeth ac adnoddau.

3.0 TIRWEDDAU'R DYFODOL CYMRU

- 3.1 Yn dilyn Adroddiad Marsden bu i Llywodraeth Cymru sefydlu rhaglen Tirweddau'r Dyfodol Cymru i ystyried y sefyllfa ymhellach a phenodwyd yr Arglwydd Dafydd Elis-Thomas yn gadeirydd. Roedd hon yn raglen o hyfforddiant, ymchwil, trafod a chreu cynigion yn ymwneud yn bennaf gyda gosod gweledigaeth, llywodraethu, datblygiad economaidd ac adnoddau. Penllanw'r gwaith oedd cyhoeddi adroddiad ar y cyd – "Tirweddau'r Dyfodol – Cyflawni dros Gymru" yn Mai 2017.

4.0 GWEINIDOG DROS YR AMGYLCHEDD

- 4.1 Yn Nhachwedd 2017 penodwyd Hannah Blythyn AC yn Weinidog dros yr Amgylchedd a hi bellach sydd â chyfrifoldeb dros y Tirweddau Dynodedig Cymru. Bu i'r gweinidog wneud datganiad i'r Senedd ar Fawrth 13eg 2018 yn cyfeirio at Tirweddau'r Dyfodol Cymru.
- 4.2 Cadarnhaodd fod Llywodraeth Cymru yn ymroddedig i'r Tirweddau Dynodedig ac na fyddai newid yn y rheswm dros eu dynodi – sef cynnal a gwella harddwch naturiol. Dywedodd hefyd fod angen i'r tirweddau wneud mwy i adnabod, gwarchod a hyrwyddo'r buddion cyhoeddus sydd ynddynt er budd pobol Cymru.

- 4.3 O ran yr AHNE dywedodd hefyd fod cydraddoldeb gyda'r Parciau Cenedlaethol o ran polisi cynllunio ond nad oedd hynny yn wir o ran statws, proffil ac adnoddau. Cyfeiriodd hefyd at lywodraethu ac awgrymu er fod hyblygrwydd fod rhai gwendidau yn y trefniadau presennol. Dywedodd y Gweinidog y byddai yn cyhoeddi Datganiad Polisi yn fuan.

5.0 DATGANIAD Y GWEINIDOG

- 5.1 Yng Ngorffennaf 2018 cyhoeddodd y Gweinidog ddatganiad gyda'r teitl "Gwerthfawr a Chydnerth – Blaenoriaethau Llywodraeth Cymru ar gyfer Ardaloedd o Harddwch Naturiol Eithriadol a Pharciau Cenedlaethol". Gellir gweld copi o'r datganiad llawn ar safle we Llywodraeth Cymru.

- 5.2 Nodir mai bwriad y datganiad yw dod â'r broses adolygu i ben a phennu blaenoriaethau Llywodraeth Cymru ar gyfer yr AHNE a'r Parciau. Mae'r datganiad yn nodi **pedwar amcan** ar gyfer y tirweddau dynodedig sef:

- Eu bod yn **Lleoedd Gwerthfawr**
- Fod ynddynt **Amgylchedd Cydnerth**
- Eu bod yn cynnal **Cymunedau Cydnerth**
- Fod Partneriaethau AHNE ac Awdurdodau'r Parciau yn mabwysiadu **Ffyrdd Cydnerth o Weithio**.

- 5.3 Hefyd gosodwyd 10 thema blaenoriaeth a nodir isod. Mae eglurhad a chyfiawnhad o'r blaenoriaethau wedi eu cynnwys hefyd.

- Tirweddau i bawb
- Esiamplau gorau o reoli adnoddau naturiol yn gynaliadwy
- Atal dirywiad pellach o fioamrywiaeth
- Ynni gwyrdd a di-garboneiddio
- Gwireddu'r potensial economaidd
- Cynyddu twristiaeth a hamddena awyr agored
- Y Gymraeg yn ffynnu
- Mae pob tirwedd yn bwysig
- Cydweithio
- Arloesi i sicrhau adnoddau

- 5.4 Mae'r gofynion a'r disgwyliadau o'r Tirweddau Dynodedig yn y datganiad yn eang, amrywiol a sylweddol. Mae disgwyl iddynt weithredu ar sawl gwahanol lefel er lles yr ardaloedd a thu draw. Hefyd mae'r datganiad yn nodi y bwriad i sefydlu system adolygu perfformiad a chyflwyno trefn rheoli perfformiad i fesur effaith y dynodiad ac effeithiolrwydd yr ochor weinyddol.

- 5.5 Yn amlwg mae gwahaniaeth mawr rhwng Partneriaethau AHNE ac Awdurdodau'r Parciau ac felly gallu'r sefydliadau hyn i wireddu'r gofynion a wneir. Mae cyfeiriad byr at hyn yn y ddogfen gan nodi fod gwahaniaeth mewn **statws, proffil ac adnoddau** rhwng y ddau ddynodiad.

6.0 LLYTHYR Y GWEINIDOG

- 6.1 Fel dilyniant i Gwerthfawr a Chydnerth bu i'r Gweinidog ysgrifennu at y Partneriaethau AHNE, Cyfoeth Naturiol Cymru a'r Gymdeithas Genedlaethol dros AHNE. Yn y llythyr roedd yn gofyn i'r sefydliadau baratoi papur ar y cyd gyda cynigion o ran cael mwy o gyfartaledd rhwng Ardaloedd o Harddwch Naturiol Eithriadol a'r Parciau Cenedlaethol gan ganolbwyntio ar **statws, proffil ac adnoddau**. Pwysleisiwyd fod angen bod yn ymarferol a realistig o ran y cynigion.
- 6.2 Yn dilyn hyn bu i'r sefydliadau gyfarfod, cynnal trafodaethau a pharatowyd ymateb ar y cyd. Mae'r ymateb yn cyflwyno 12 cynnig fyddai yn cynyddu cydraddoldeb rhwng yr AHNE a'r Parciau o ran statws, proffil ac adnoddau.
- Pwrpas ychwanegol o ran mwynhau a hyrwyddo AHNE
  - Cryfhau'r cyfrifoldeb ar sefydliadau perthnasol tuag at yr AHNE
  - Dynodi Partneriaethau AHNE yn ymgynghorydd statudol ar faterion cynllunio
  - Llywodraeth Cymru i wneud penodiad ar y Partneriaethau AHNE
  - Brandio yr AHNE a'r Parciau fel "Tirweddau Cenedlaethol Cymru"
  - Y Gweinidog i gynnal seminar blynyddol i hyrwyddo arfer da
  - Codi statws Cynlluniau Rheoli AHNE
  - Llywodraeth Cymru a Cyfoeth Naturiol Cymru (CNC) i ddarparu ystadegau penodol ar gyfer AHNE
  - Partneriaethau ac Unedau AHNE i gael eu cyllido yn ddigonol/ hir dymor
  - Y Gymdeithas dros AHNE i'w chyllido yn ddigonol er cynorthwyo Llywodraeth Cymru i weithredu Partneriaeth Tirweddau Cenedlaethol
  - Llywodraeth Cymru, CNC, Awdurdodau Lleol a sefydliadau llywodraethol i gael y cryfder a'r capasiti i weithredu Gwerthfawr a Chydnerth a'r pwrpasau.
- 6.3 Bellach mae'r papur hwn wedi ei gyflwyno i'r Gweinidog a disgwylir am ymateb. Rhoddir diweddariad ar y mater yn y cyfarfod.

7.0 ARGYMHELLIAD

- 7.1 Derbyn yr wybodaeth